

Utbildningsdepartementet

Yttrande, En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28)

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över betänkandet *En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning, SOU 2020:28*.

Synpunkter på förslaget

Regionens remissvar fokuserar framför allt på att lämna synpunkter på de förslag som har en särskild bäring på regionens uppdrag att vara en regionalt utvecklingsansvarig aktör (RUA). Regionens remissvar följer utredningens kapitelindelning.

Inledningsvis kan Region Jönköpings län konstatera att vi inte är huvudman för de skolformer som utredningen berör. Däremot är regionen, på uppdrag av Jönköpings läns tretton kommuner, huvudman för två naturbruks-gymnasier. Eftersom Region Jönköpings län saknar egna erfarenheter och kunskaper av att vara huvudman för förskoleklasser eller grundskolor avstår vi från att lämna omfattande och detaljerade synpunkter på utredningens olika förslag.

Det regionala utvecklingsansvaret innebär att varje region ska arbeta fram och fastställa en strategi för utvecklingen i länet, en regional utvecklingsstrategi (RUS), och samordna insatser för att genomföra denna. Den regionala utvecklingsstrategin för Jönköpings län ska leda till ”ett hållbart län med goda möjligheter till boende i attraktiva miljöer, arbete, företagande, utbildning och utveckling, bra kommunikationer och ett rikt fritids- och kulturliv som ger förutsättningar för god hälsa och ett bra liv för alla”. I detta perspektiv är det av största värde att vi inom länet har skolor som ger alla barn och ungdomar en utbildning av högsta kvalitet. För Region Jönköpings län är det därför nödvändigt att vi har skolor som är likvärdiga och som aktivt motarbetar all form av segregation. Det är en viktig del för att förverkliga den regionala utvecklingsstrategin.

I allt väsentligt delar Region Jönköpings län den problembild som utredningen presenterar i sitt betänkande. Tyvärr ser vi idag en ökad skolsegregation och i ett

internationellt perspektiv är Sverige medelmåttigt vad gäller att klara det kompensatoriska uppdraget. Likvärdigheten har under de senaste två decennierna försämrats och familjebakgrundens betydelse för skolresultatet har ökat. Tyvärr är det ett faktum att det har betydelse för skolresultaten i vilken skola en elev går i. Vi har också sett en kraftigt ökad spridning av skolornas kunskapsresultat sedan början av 1990-talet, vilket till stor del beror på en ökad skolsegregation där elever blir alltmer uppdelade beroende på migrations- och socioekonomisk bakgrund. En viktig förklaring till den ökade skolsegregationen är den allt större boendesegregationen men skolvalet och den ökade andelen elever i fristående skolor har bidragit till utvecklingen.

Region Jönköpings län kan också konstatera att det finns stora skillnaderna mellan kommunerna gällande möjligheten att finansiera skolverksamheten samt att utmaningarna ser olika ut i olika delar av landet. Det finns en risk att ett decentraliserat skolsystem i sig själv utgör en risk för att utbildningen blir underfinansierad då de resurser som kommunen avsätter inte motsvarar de resurser som vore samhällsekonomiskt effektivt sett på lång sikt. Den långsiktiga finansieringen av skolväsendet i hela landet är av stor betydelse för att motverka segregation och arbetet för en mer likvärdig utbildning.

Sammanfattning

- Region Jönköpings län ställer sig bakom utredningens förslag om att *”staten bör ta ett tydligare ansvar för att undervisningen i förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan ska vara likvärdig och kompensatorisk”* (sid 154).
- Region Jönköpings län stöder förslaget om att Statens skolverk bör etablera en regional närvaro i syfte att öka samverkan mellan staten och huvudmännen, samt för att stärka arbetet för en likvärdig och kompensatorisk skola. Region Jönköpings län vill också anföra att en regionalisering även bör innefatta fler skolmyndigheter.
- Region Jönköpings län anser även att Skolverkets regionalisering bör beröra alla skolformer, även den kommunala vuxenutbildningen. Region Jönköpings län vill poängtera att denna regionalisering av Skolverket möjliggör ett stärkt och utvecklat samarbete mellan myndigheten och de regionalt utvecklingsansvarige aktörerna.
- Region Jönköpings län instämmer med utredningens förslag om att skollagen ska ställa krav på att huvudmännen aktivt verkar för en allsidig social sammansättning av elever på sina skolenheter. Detta är ett viktigt perspektiv för att stärka en jämställd regional tillväxt samt stärka en regions attraktivitet.

- Region Jönköpings län stöder utredningens förslag om införandet av ett gemensamt skolval. Det kommer att motverka skolegregation samt gynna länets utveckling.

Staten bör ta ett större ansvar för skolans likvärdighet bl.a. genom att Skolverket etableras regionalt (kap. 3)

Region Jönköpings län ställer sig bakom utredningens förslag om att *”staten bör ta ett tydligare ansvar för att undervisningen i förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan ska vara likvärdig och kompensatorisk”* (sid 154). Region Jönköpings län stöder därför utredningens förslag om att Statens skolverk bör etablera en regional närvaro i syfte att öka samverkan mellan staten och huvudmännen, samt för att stärka arbetet för en likvärdig och kompensatorisk skola. Region Jönköpings län anser också att Skolverkets regionalisering bör beröra övriga skolformer, även den kommunala vuxenutbildningen. Vi vill också anföra vikten av att fler skolmyndigheter regionaliseras tillsammans med Skolverket. Detta är viktigt för att statens styrning och stöd ska vara effektivt samt att de statliga myndigheterna ska vara bättre synkroniserade. Denna regionalisering tror vi motverkar skolegregation och gynnar arbetet för likvärdiga skolor.

Region Jönköpings län vill poängtera att en regionalisering av Skolverket möjliggör ett stärkt och utvecklat samarbete mellan myndigheten och de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna. Region Jönköpings län vill i detta sammanhang hänvisa till regionernas uppdrag att vara regionalt utvecklingsansvariga aktörer. I denna egenskap är regionerna bland annat ansvariga för den regionala kompetensförsörjningen. Frågor om likvärdighet, undervisningskvalitet och skolans kompensatoriska roll är därför viktiga för regionernas ansvar för regional utveckling. Vi är övertygade om att regionerna, i egenskap av regionalt utvecklingsansvariga aktörer, kan bidra med värdefull kunskap och kompetens för att stärka likvärdigheten i svensk skola samt stödja och samverka med skolhuvudmännen. Särskilt viktig är denna samverkan med gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen, eftersom regionerna har ett uttalat ansvar för den regionala kompetensförsörjningen. Region Jönköpings län bedömer att en regional skolmyndighetsnärvaro som kan stödja huvudmännen ger bättre förutsättningar att kunna bedriva en skola som är likvärdig och håller hög kvalitet. Ett sådant stöd bör kunna ges utan att det byggs upp en stor regional skolmyndighetsorganisation.

Detta kommer också att underlätta samarbetet på regional nivå mellan regioner och huvudmän, såväl kommunala som enskilda, samt mellan regionerna och staten inklusive universitet och högskolor.

Region Jönköpings län vill betona att denna samverkan inte ska tolkas som om att vi som region förespråkar att det ska tillföras en ytterligare politisk ansvarsnivå i svenskt utbildningsväsende. Region Jönköpings län anser att dagens huvudmannaskapsansvar ska bestå, men att det samtidigt är viktigt och

nödvändigt att staten tar ett större ansvar för att vi få mer likvärdiga skolor. Vi som region efterfrågar inte regionala områden som arbetar parallellt, utan vi vill betona vikten av att det finns ett gott samarbete mellan de olika politiska nivåerna. Utredningen hade tjänat på att denna relation hade blivit föremål för en mer utförlig diskussion.

Aktivt verka för en allsidig social sammansättning (kap 4)

Region Jönköpings län instämmer med utredningens förslag om att skollagen ska ställa krav på att huvudmännen aktivt verkar för en allsidig social sammansättning av elever på sina skolenheter. Det är också bra att rektor inom givna ramar ska ha ett ansvar för att verka för en allsidig social sammansättning av undervisningsgrupper. För Region Jönköpings län är detta ett viktigt perspektiv för att stärka en jämställd regional tillväxt samt stärka en regions attraktivitet.

Gemensamt skolval (kap 5)

Region Jönköpings län stöder utredningens förslag om införandet av ett gemensamt skolval där alla vårdnadshavare deltar och där både kommunala och fristående skolor är valbara. Det är också bra att det blir ett nationellt ansöknings- och placeringsbeslut. Vi delar därför utredningens uppfattning att en samordnad skolvalsprocess som omfattar alla skolor innebär en mer effektiv hantering av skolplaceringar och som leder till ett bättre nyttjande av resurser samt en mer rättssäker hantering.

Region Jönköpings län bejakar utredningens förslag om att Skolverket ska ansvara för det nationella skolvals-systemet för samtliga enskilda och kommunala huvudmän. Detta kommer att underlättas betydligt om Skolverket regionaliseras. Vi föreslår också att Skolverket i sitt ansvar för det nationella skolvals-systemet har en god dialog med de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna som har en god kännedom om situationen inom ett läns kommuner. Regionerna har också exempelvis ansvar för frågor kring regional kompetensförsörjning och länstrafikfrågor.

Skolans resurser: slutsatser och förslag (kap 9)

Region Jönköpings län stöder utredningens förslag om att staten bör ta ett större ansvar för landets skolor genom att använda finansiella styrmedel för att undervisningen i förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan ska vara likvärdig och kompensatorisk. Region Jönköpings län är samtidigt medveten om att det är en svår balansgång mellan att värna värdet av ett decentraliserat beslutsfattande och behovet av en nationell likvärdighet. Vi delar utredningens slutsats att det är viktigt att prioritera elevernas rätt till en likvärdig skola med hög kvalitet oavsett var eleven bor eller kommuners finansieringsförmåga. Region Jönköpings län stöder därför utredningens förslag om att flera av de riktade statsbidragen slås samman till ett sektorsbidrag och förstärks med ytterligare resurser. Det är viktigt för att stärka likvärdigheten och höja kvaliteten i undervisningen.

Avslutningsvis vill Region Jönköpings län betona vikten av att åtgärder etableras för att minska skolegregationen och förbättra resurstilldelningen till förskoleklass och grundskola i syfte att öka likvärdigheten.

REGION JÖNKÖPINGS LÄN

Rune Backlund
Ordförande nämnd för arbetsmarknad,
näringsliv och attraktivitet

Ulf Fransson
T.f. regional utvecklingsdirektör